

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

9
2023

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti

08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Qo'ng'iroatboy Avezimbetovich

Elektron nashr. 464 sahifa, 30-sentyabr, 2023-yil.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Rae Kvon Chung, Janubiy Korea, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati

Salimov Oqil Umrzoqov, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi

Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari

Toshkulov Abduqodir Hamidovich, i.f.d., prof., O'zbekiston Respublikasi Prezidentining yoshlar, fan, ta'lim, sog'liqni saqlash, madaniyat va sport masalalari bo'yicha maslahatchisi o'rinbosari

Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari

Sharipov Qo'ng'iroatboy Avazimbetovich, t.f.d., prof., TDIU rektori

Oblamuradov Narzulla Naimovich, i.f.n., dots., O'zR Tabiat resurslari vaziri o'rinbosari

Djumaniyazov Maqsud Allanazarovich, Qoraqalpog'iston Respublikasi Tabiat resurslari qo'mitasi raisi

Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati

Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari

Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i

Eshov Mansur Po'latovich, i.f.d., prof., TDIU Akademik faoliyat bo'yicha prorektori

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori

Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor

Yuldashev Maqsud Abdullayevich, p.f.d., prof., TDIU Moliya-iqtisod ishlari bo'yicha prorektori

Karimov Norboy G'aniyevich, i.f.d., prof., TDIU huzuridagi PKQTMO tarmoq markazi direktori

Hakimov Nazar Hakimovich, f.f.d. TDIU profesor

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori

Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU Marketing kafedrasini professori

Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori

Aliyev Bekdavat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori

Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., prof., Atrof-muhit va tabiatni muhofaza qilish texnologiyalari ilmiy-tadqiqot instituti

Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari

Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., Toshkent arxitektura-qurilish universiteti katta o'qituvchisi

Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti

Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti

Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU Ilmiy tadqiqotlar va

innovatsiyalar departamenti rahbari

Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU huzuridagi Pedagog kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq Markazi xorijiy hamkorlik bo'yicha mutaxassis

Ekspertlar kengashi:

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti

Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Imomqulov To'liq Burxonovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'zR Tabiat resurslari vazirligi,
O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot"
jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Ichki turizmni rivojlanlantirishda davlatning o'rne.....	7
Dehqonov Burxon Rustamovich , tayanch doktorant	
Qishloq xo'jaligida sug'orish tizimlari boshqaruvini rivojlantirish yo'llari	11
Mirjamilova Hulkar Nurali qizi , assistent	
Yangi O'zbekiston sharoitida o'simliklar karantini tizimi faoliyatini takomillashtirish va iqtisodiy samaradorligini oshirish	15
Alimov Murodkosim Achilovich , mustaqil izlanuvchi	
"Yashil iqtisodiyot" da energetika sohasini investitsion holatining statistik tahlili	20
Umarov Faxriddin Umar o'g'li , katta o'qituvchi	
Yoqilg'i-energetika korxonalari moliyaviy barqarorligini ta'minlashda investitsion faoliyatning ahamiyati	26
Ergashev Muhibbek Aslam o'g'li , mustaqil izlanuvchi	
Tog'li hududlarda turizm biznesining rivojlanishi	31
Abduvakil Alimov Komil o'g'li , tayanch doktorant	
Ta'lim turizmining nazariy asoslari va O'zbekistondagi tendensiyalari.....	38
Maxmudova Nodira O'ktamovna , tayanch doktorant	
Turizmga innovatsion texnologiyalarni joriy qilish shart sharoitlari	43
Po'latov Ma'murjon Murodjon o'g'li , tayanch doktorant	
Mintaqaviy investitsion loyihalarning jozibadorligi tahlillari masalalari	46
Davlyatshayev Akmal Ashurmamatovich , dotsent, i. f. n.	
Yashil iqtisodiyotning tijorat banklaridagi ahamiyati va ularning raqamlashuvi	51
Maxmudova Muxlisa Qodirjon qizi , dotsent, PhD	
Turizmni rivojlantirishda "Tourism 4.0" konsepsiyasini joriy etish masalalari	57
Yuldasheva Dilnoza Ulug'bekovna , mustaqil tadqiqotchi	
Davlat tomonidan qishloq xo'jaligini moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish	62
Ollokulova Feruza Mansurovna , PhD; Jabborov Jahongir Abduvohid o'g'li , magistrant	
Перспективные направления "Зелёной химии" для Республики Узбекистан.....	66
Султанходжаев Бахтиёр Забихуллович	
O'zbekistonda transport va logistika sohasini rivojlantirish strategiyasi	73
Usmonov Botir , magistr	
Hududlarda investitsion faollikni oshirishga qaratilgan mexanizmni takomillashtirish	78
Sunatullayeva Shaxnoza Xurshid qizi , tayanch doktorant	
Qurilish tarmoqlarida boshqaruv faoliyatining iqtisodiy ko'rsatkichlari tahlili.....	82
Mirsodiqov Abdulla Tursunaliyevich , PhD	
Connection between interest rate on loans, cash flow and turnover of funds	87
Sharbat Abdullaeva , Professor; Sardor Abdullaev , the applicant	
Econometric Analysis of the Impact of IPO on the Market Capitalization of Companies	92
Shakhzod Saydullaev , PhD.	
Davlat xaridlarini takomillashtirishda byudjet mablag'laridan samarali foydalanishning mohiyati va zarurligi	101
Raximjonov Kamronbek Ilxomjon o'g'li , mustaqil tadqiqotchi	
O'zbekistonda to'lov tizimining raqamli transformatsiyasining o'ziga xos xususiyatlari.....	105
Otamurodov Shavkat Nusratillayevich , i. f. d. (DSc); Eshqulova Nasiba Normo'minovna , o'qituvchi	
Tijorat banki xizmatlarida ta'lim kreditining o'rne va uni takomillashtirish masalalari.....	110
Eldor Uskanov , mustaqil tadqiqotchi	
Korxonaning strategik boshqaruvini takomillashtirish	114
Maxmudov Nosir Maxmudovich , professor; Elmurodov Faxriddin Farxodovich , magistratura tinglovchisi	

Respublikada kichik biznesni moliya-kredit mexanizmlari orqali qo'llab-quvvatlash masalalari.....	120
Ergashev Otamurod Toshtemirovich, PhD	
Mulk iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda muammo va yechimlar.....	125
Ermatov Musojalil Komilovich, kafedra dotsenti v. b.; Abdunazarov Oybek Abdumutalibovich, katta o'qituvchi	
Using intelligent and decision support systems for developing University Curriculum: semi-automated need analysis approach.....	132
Abduraxmanov Zafar Batirovich; Ikromov Sayidolim Ismoilovich	
Challenges of Developing a Competitive Environment in the Context of Economic Liberalization.....	138
Akobirova Nodira Najmiddin qizi, asisstant	
Topical Issues of the Development of Recreational-Tourist and Military-Recreational Activities.....	141
Alimova Guzal Alisherovna, PhD in economics, docent	
Kreditlash jarayonlarida xulq-atvor iqtisodiyoti omilini joriy etish istiqbollari.....	146
Jo'rayeva Sevara Zakirovna, mustaqil izlanuvchi (PhD)	
Portfelli xorijiy investitsiyalarning milliy iqtisodiyotni rivojlantirishdagi roli	152
Kamilova Iroda Xusniddinovna, PhD	
Exploring the Ethical Dimensions of Artificial Intelligence in Advancing Human Rights and Sustainability	156
Matkarimova Gulchekhra Abdusamatovna, Professor	
Tijorat banklarida muammoli kreditlar bilan ishlashning nazariy asoslari.....	163
Maxmudov Rahimjon Xamid o'g'li, mustaqil izlanuvchi	
Barqaror iqtisodiy o'sishga yalpi talab va yalpi taklif omillarining ta'siri.....	170
Nabiyev Ulug'bek Mirodiljon o'g'li, tayanch doktorant	
The potential advantages of implementing the Total Quality Education Management (TQEM) concept	175
Otakulov Makhamadjon, PhD	
Kichik yashil biznesni yanada rivojlantirish imkoniyatlari.....	181
Raximova Kizlarxon Ne'matjon qizi	
Jamg'armalar investitsiyalar manbasi sifatida.....	185
Sadikova Ra'no Abdullayevna, i. f. n., dots.	
Davlat moliyasining moddiy asosini oshirish orqali iqtisodiy o'sishga erishish	188
Shamsiyev Shuxrat Sayfutdin o'g'li, mustaqil izlanuvchi	
Aholi turmush darajasini oshirishda ijtimoiy himoyaning o'rni	191
Sherjonov Sherjon Alijan o'g'li, mustaqil izlanuvchi	
Xo'jalik yurituvchi subyektlar to'lov qobiliyatini aniqlashning nazariy-uslubiy masalalari.....	196
Adashaliyev Baxtiyorjon Valisher o'g'li, dekan o'rinbosari	
Kichik sanoat zonalari faoliyatini samarali boshqarish tamoyillari	203
Shodmonqulov Kamoliddin Murodillayevich, dotsent; Adilbekov Allayar Anvarbekovich, magistrant	
Aholini ijtimoiy himoya qilishda pensiya va ijtimoiy nafaqalarning o'rni.....	206
Aliyev Ma'ruf Komiljon o'g'li, mustaqil izlanuvchisi	
Использование методов управления для повышения эффективности производства на предприятиях.....	212
Алиева Надирахон Абдумаликовна, PhD. доц.; Тлеумуратова Мадинабону Дилмурат кизи, ст. 3-курса	
Korxonalar moliyaviy barqarorligini ta'minlash mexanizmini takomillashtirish.....	217
Z. G. Allaberganov, kafedra dotsenti	
Davlat fiskal (byudjet-soliq) siyosatining aholi bandligiga ta'siri va uni takomillashtirish.....	222
Asatullayev Xurshid Sunatullayevich, i. f. n., professor	
O'zbekistonda iqtisodiyot tarmoqlariga raqamli iqtisodiyotni shakllantirish omillari.....	228
Axmedova Yulduz Sunatullayevna, kafedra o'qituvchisi	
Moliyaviy risklarni baholash usullari, boshqaruvdagi yondashuvlari	232
Baymuratova Gulirayxon Tursunbayevna, kafedra dotsenti	

Sug'urta kompaniyalarining moliyaviy barqarorligini ta'minlashda biznes jarayonlarini boshqarish	236
Baxriyev Dilshod Rizvonkulovich , mustaqil izlanuvchi	
Tijorat banklarida investitsiya loyihalarini moliyalashtirishning ekonometrik modellashtrish ko'rsatkichlari	242
Berdiyev Akram O'ktamovich , mustaqil izlanuvchi	
Innovatsion muhitni shakllanishi va rivojlanishida investitsiyaning zarurligi	253
Bobobekov Ergash Abdumalikovich	
Meva-sabzavotchilik klasterlarida yashil moliyalashtirishning nazariy asoslari va xususiyatlari	258
Botirov Erkinjon Xayitovich , kafedra dotsenti	
O'zbekiston Respublikasida xorijiy investitsiyalarni jalb etish orqali investitsion salohiyatni oshirish	263
G'aybullayev Odil Baxtiyarovich , kafedra dotsenti v. b.	
Tadbirkorlik subyektlarining innovatsion loyihalarini moliyalashtirishni qo'llab-quvvatlash mexanizmini takomillashtirish	269
Jubanova Bayramgul Aymuratovna , PhD	
Soliq ma'muriyatchiligi va uni raqamlashtirishni ekspert baholash yo'llari	272
Ibragimov Boburshoh Bohodir o'g'li , i. f. d. (PhD), doktorant (DSc)	
Xalqaro standartlarga muvofiq buxgalteriya outsorserlari tomonidan moliyaviy hisobotlarni transformatsiya qilishni takomillashtirish	278
Islomov Alisher Baxtiyor o'g'li , mustaqil izlanuvchi	
O'zbekistonda moliyaviy hisob va hisobotni MHXSlariga transformatsiya qilishda asosiy vositalar hisobini tashkil etish masalalari	284
Qurbonova Shaxrinnoz , tayanch doktorant	
Yerlarning degradatsiyaga uchrashi va oldini olish bo'yicha chora-tadbirlar	288
Mamanazarova Nasiba Jo'rayevna , kafedra doktoranti	
Davlat sektorida ichki auditni tashkil etish xususiyatlari	292
Mamirjon Jaloliddinov , mustaqil izlanuvchi	
Финансирование акционерных общества через рынок капитала	297
Муминов Шохжахон Суюнович , ассистент кафедры	
Необходимость развития предпринимательской и страховой деятельности риски на рынке Узбекистана	302
Муютдинов Махмуд Жалелович , независимый исследователь	
Инвестиционная привлекательность как фактор экономического развития страны	307
Назарова Гузал Баходировна	
Tijorat banklarida kreditlash jarayonlarini takomillashtirish masalalari	312
Nozima Abdullayeva , mustaqil tadqiqotchi	
Tijorat banklarining xizmatlar sohasini kreditlash amaliyotiga ta'sir etuvchi omillarning ekonometrik tahlili	316
Nurmuxammedov Abdijabbar Yunusovich , kafedra dotsenti v. b.	
Современное решение, которое положительно влияет на логистические услуги и резко снижает смертность на перекрестках	326
Тажимуратов Умид Рузमतovich , Бахриев Иброхим Исометдинович, кандидат медицинских наук, доцент; Жуманиёзов Эркин Худойбергенович, кандидат медицинских наук, доцент; Тажимуратов Руздат Отажанович, кандидат медицинских наук, Тажимуратов Абдусами Умид угли, ученик 10 класса	
O'zbekiston Respublikasi tijorat banklarida dividend siyosati va tendensiyalari tahlili	333
Temirov Abdulaziz Alimjanovich , kafedra dotsenti, i. f. n.	
Современное состояние инвестиционного потенциала Республики Узбекистан	339
Топилдиев Соҳибжон Раҳимжонович , DSc; Одилова Дилноза Барнаевна , PhD	
Portfelli xorijiy investitsiyalarni milliy iqtisodiyotni rivojlantirishdagi roli	345
Tosheva Ziroat Aliqul qizi	

Kichik biznes subyektlarida raqamli texnologiyalardan foydalanishning ilmiy-nazariy jihatlarlari	349
To'rayeva Nafisa Odilovna , mustaqil izlanuvchi	
О достижениях Узбекистана в реализации национальных целей и задач устойчивого развития.....	355
Турсун Мухитович Ахмедов , и. ф. д., проф.; Гавхар Рустамовна Хидирова , докторант, и. ф. ф. д., доц.	
Влияние корпоративного управления в зеленой экономике	359
Уринов Бобур Насиллоевич , заведующий кафедрой	
Ko'chmas mulkni soliqqa tortishning o'ziga xos xususiyatlari.....	366
Fayziyev Farrux Abdullaxojayevich , kafedra dotsenti	
Transport tizimi iqtisodiy rivojlantirish yo'nalishlari.....	374
Fayzullayev Javlonbek Sultonovich , DSc.	
Oliy ta'lim muassasalarida byudjet mablag'laridan samarali foydalanishning ayrim fundamental masalalari	382
Xayriddinov Sh. B. , mustaqil izlanuvchi	
Xalqaro raqamli valyuta bozorini rivojlantirish istiqbollari	385
Xolov Nabijon Qaxramonovich , PhD.	
Nodavlat notijorat tashkilotlarning rivojlanishi va hozirgi shart-sharoitlari	391
Xusanov Otabek Nishonovich , PhD, mustaqil izlanuvchi	
Banklarining aktivlarini daromadliligini oshirish yo'llari.....	396
Elbusinova Umida Xamidullayevna , kafedra dotsenti	
Особенности методики проведения аудита затрат на производство.....	401
Хилола Икрамова Ровшан кизи , базовый докторант	
Ta'lim islohotlarining ma'naviyatdagi o'rni	407
Bekdavlat Aliyev	
O'zbekistonda tijorat banklari emission operatsiyalarining dolzarb masalalari	412
O'ktamova Nozima Narzulla qizi , kafedra dotsenti	
Moliyaviy barqarorligi tushunchasining konseptual mohiyati, turlari va asosiy tavsiflari.....	416
Eshquvatov Aziz Baxtiyorovich , mustaqil izlanuvchi	
XX asr jadid ma'rifatparvarlari Abdurahmon Toshkandiy va Abdulla Avloniy axloqiy konsepsiyalaridagi umumiylik va xususiylik.....	420
Abrorxon Asatulloev Asatulloevich , falsafa fanlari doktori (PhD)	
Yer resurslaridan foydalanishning iqtisodiy va huquqiy asoslari.....	424
Abdurahmanova Muqaddas Toxtasinovna	
Стратегии привлечения иностранных инвестиций для содействия устойчивому экономическому росту в Республике Узбекистан с акцентом на инициативы зеленого развития	431
Нилуфар Зикируллаева Дилмуродовна , аспирант	
Bank tizimi barqarorligini oshirishda kredit risklarining ahamiyati va ularni kamaytirish yo'llari	440
Xolmamatov Farhodjon Kubayevich , iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, professor	
Baholash faoliyatini rivojlantirish yo'nalishlari va uning huquqiy asoslari	446
Bobirjon Aktamov , mustaqil tadqiqotchi	
Suv resurslaridan foydalanishni iqtisodiy boshqarish samaradorligini kompleks baholash uslubiyoti.....	454
Axmedov Sayfullo Normatovich , t. f. n., mustaqil tadqiqotchi	
Oliy ta'lim muassasalarida ilmiy-tadqiqot faoliyatini boshqarishni takomillashtirish metodologiyasini ishlab chiqish.....	459
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li	

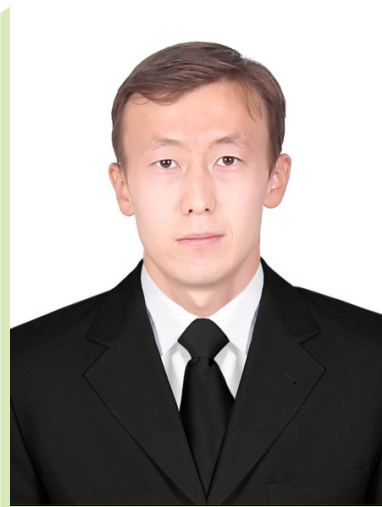

KICHIK SANOAT ZONALARI FAOLIYATINI SAMARALI BOSHQARISH TAMOYILLARI

Shodmonqulov Kamoliddin Murodillayevich
v. b. dotsent, TMI "Menejment va marketing" kafedrası

Adilbekov Allayar Anvarbekovich
Toshkent davlat agrar universiteti Magistratura bo'limi talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada kichik sanoat zonalari faoliyatini samarali boshqarish tamoyillari berilgan bo'lib, bunda sanoat korxonalarini joylashtirish omillarining muhimligi, ijtimoiy sohani rivojlantirishga qaratilgan hamkorlik hamda tumanlarda kichik sanoat zonalari joylashtirish yoritilgan.

Kalit so'zlar: kichik sanoat zonalari, kichik sanoat zonalari faoliyati, samarali boshqarish tamoyillari, yangi ish o'rinlari, industrial park, ixtisoslashtirish.

Abstract: This article presents the principles of effective management of the activities of small industrial zones, in which the factors of location of industrial enterprises, cooperation aimed at developing the social sphere, as well as the location of small industrial zones are important. in the areas are highlighted.

Key words: small industrial zones, activities of small industrial zones, principles of effective management, new jobs, industrial park, specialization.

Аннотация: В данной статье приведены принципы эффективного управления деятельностью малых промышленных зон, в которых важное значение имеют факторы размещения промышленных предприятий, кооперации, направленной на развитие социальной сферы, а также размещения малых промышленных зон. в районах выделены.

Ключевые слова: малые промышленные зоны, деятельность малых промышленных зон, принципы эффективного управления, новые рабочие места, индустриальный парк, специализация.

KIRISH

KSZlarni barpo etishda ularning bozorga yaqin bo'lishini ta'minlash, elektr energiyasi, gaz va suv ta'minoti, transport kommunikatsiyasi va mehnat resurslari bilan ta'minlash masalalarini hal etish zarur bo'ladi. Ekologiyaga salbiy ta'sir etuvchi ishlab chiqarishni shahar hududlarida joylashtirmaslik masalasini, tanlov shartlariga maxsus talab sifatida kiritish orqali hal etish mumkin.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot metodologiyasi sifatida sanoat korxonalarida mahsulot raqobatbardoshligini oshirishning yo'nalishlariga oid olimlar fikrini o'rgangan holda, kuzatish, iqtisodiy tahlil, statistik guruhlash, qiyosiy va tizimli tahlil kabi usullardan foydalanildi.

ASOSIY QISM

Hududning geografik holati, moliya, tovar va xomashyoning taqsimlanishi, mehnat va kapitalning ko'chishi mumkinligi va boshqa omillar davlatning ishlab chiqarishni joylashtirish bilan bog'liq iqtisodiy siyosatini belgilaydi. KSZlarni barpo etish va rivojlantirishda hokimiyatning faol ishtiroki nafaqat rag'batlantirish, balki KSZlarning tarmoq tarkibini belgilash va uni joylashtirishda KSZlarni barpo etishga ta'sir etuvchi barcha tashqi va ichki omillarning e'tiborga olinishi va tahlil qilinishi muhim shartlardan biri hisoblanadi.

Bu yerda KSZlarni joylashtirish deganda, uning tarmoq tarkibini, shu zona joylashuvchi hudud sharoitiga qarab belgilash yoki tanlov o'tkazish tushuniladi.

Kichik sanoat zonalarini faoliyatini samarali boshqarish tamoyillari sifatida quyidagilarni keltirish mumkin.

1. Hududning iqtisodiy salohiyatidan samarali foydalanish tamoyili. Bu yerda, sanoat korxonalarini joylashtirish omillarining muhimligi bo'yicha ko'rib chiqsak, ular quyidagicha tartiblashtirilgan: elektr ta'minoti, malakali kadrlar, xomashyo, moddiy transport resurslari bilan ta'minlash. Rossiya tajribasidan ma'lumki, industrial parklarda, jahonda o'zini samarali ishlab chiqarishi bilan tanilgan kompaniyalar filiallarini joylashtirishga imkoniyat yaratishga harakat qiladi.
2. Davlat va xususiy sherikchiligidan (DXSh) foydalanish tamoyili. Buni iqtisodiyotni, ijtimoiy sohani rivojlantirishga qaratilgan hamkorlik deb qarash mumkin. Bunday hamkorlikning jahon tajribasini o'rgansak, Xitoy Xalq Respublikasida, Hindiston, Braziliya, Meksika va Malayziya davlatlarida qo'llab kelinmoqda. Rossiyada ham 300 dan ortiq loyihalar davlat-xususiy sektor hamkorligi mexanizmidan foydalanib amalga oshirilmoqda.
3. Davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash tamoyili. Bu yerda asosiy tamoyillar sifatida quyidagilarni ko'rsatish mumkin: davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanuvchi chora-tadbirlarning samarali bo'lishi; KSZ infratuzilmasini barpo etish.

Davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash chora-tadbirlaridan quyidagilarni keltirish mumkin:

- soliq va moliyaviy: kredit imtiyozlari, soliq stavkasini pasaytirish; sotib olinadigan bino qiymatini subsidiyalash; mikroqarzarlar va imtiyozli qarzarlar, har xil fondlarning mablag'laridan foydalanish; muhandislik va infratuzulma obyektlarini qurish, rekonstruksiya qilish xarajatlarining bir qismini qoplash uchun subsidiya ajratish; yer va boshqa resurslardan imtiyozli foydalanish; ijara haqini imtiyozli belgilash; mahalliy byudjetga to'lovlar va qarzlarni restrukturizatsiya qilish;
- mulkiy choralar: 10 yildan ortiq industrial parkda faoliyat yuritayotgan rezidentlarga xususiy mulk sifatida berish;
- maslahat berish: davlat organlari tomonidan maslahat xizmatini yo'lga qo'yish (mutaxassis firmalar yordamida);
- KSZlarni barpo etish, rivojlantirishda qatnashuvchilarning vakolatlarini va risklarini taqsimlash.

1-jadval: Hududlarning sanoat ishlab chiqarish mutaxassis kadrlar va ilmiy- texnik salohiyatiga ko'ra, kichik sanoat zonalarini turlarga ajratish va innovatsion rivojlanish yo'nalishlarini belgilash¹

Hududlar	Birinchi o'rinda zonaga joylashtiriladigan mahsulot turlari	Sanoat tarmoqlari
Toshkent shahri	Ilm sig'imli, innovatsion, eksportbop, import o'rnini bosuvchi tovarlar, axborot texnologiya (dasturiy mahsulot)	Elektr texnikasi, robototexnika, axborot texnologiyalari, elektronika, mashinasozlik, kimyo va boshqa tarmoqlar, texnopark, biznes inkubator
Navoiy, Andijon, Samarqand shaharlari	Innovatsion, eksportbop, import o'rnini bosuvchi tovarlar	Elektr texnikasi, mashinasozlik, kimyo, qurilish mahsulotlari, oziq-ovqat sanoati va boshqa tarmoqlar, biznes inkubator.
Farg'ona, Buxoro va Nukus shaharlari	Innovatsion, eksportbop, import o'rnini bosuvchi tovarlar	Mashinasozlik, elektr texnikasi, ximiya, oziq-ovqat sanoati, qurilish materiallari va boshqa tarmoqlar, biznes inkubator.

1 Mualliflar ishlarnasi.

Guliston, Qarshi, Namangan, Jizzax, Xorazm, Termez shaharlari	Innovatsion, eksportbop, import o'rini bosuvchi tovarlar	Elektr texnikasi, mashinasozlik, kimyo, oziq-ovqat sanoati, tekstil, trikotaj, tikuv, qurilish materiallari, charm-poyabzal, gazni qayta ishlash va boshqa tarmoqlar.
Tumanlar	Iste'mol tovarlari, qurilish tovarlari va boshqa tovarlar	Kimyo, qurilish materiallari, tekstil, charm-poyabzal, oziq-ovqat sanoati va boshqa tarmoqlar.

Hududlarning hokimiyat organlari KSZlarni barpo etishdan manfaatdor bo'lishi kerak, chunki KSZlarni barpo etish hududda yangi ish o'rinlarini yaratish, hudud byudjetiga tushum tushishi, aholi daromadlarini ortishi va hududning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga olib keladi. Hududlarda zarar ko'rib ishlayotgan, past rentabelli tashkilotlar cheklangan, ayrim tumanlarda bunday tashkilotlar deyarli yo'q. Masalan, Samarqand viloyatining Oqdaryo, Ishtixon, Pastdarg'om va boshqa tumanlari shunday tumanlar jumlasiga kiradi. Bunga o'xshash tumanlarni boshqa viloyatlarda ham uchratish mumkin. Shu sababli ayrim hududlarda KSZlarning grinfild (hech narsa qurilmagan bo'sh maydonlarda) turini tashkil etish maqsadga muvofiq deb hisoblaymiz.

Tuman hududida grinfild KSZlarni barpo etish bosqichlari quyidagilardan iborat:

- tuman hududida sanoat ishlab chiqarishini rivojlantirish imkoniyatlari yo'nalishlarini baholash;
- hudud sanoati imkoniyatlaridan kelib chiqib KSZ yo'nalishini belgilash;
- KSZ barpo etiladigan bo'sh yer maydonlarini aniqlash va ularni rasmiylashtirish bo'yicha yuqori hokimiyat organlari bilan kelishish;
- moliyalashtirish manbalarini aniqlash;
- KSZ direksiyasini tashkil etish;
- qurilish ishlarini amalga oshirish;
- zonada joylashtiriladigan kichik korxonalar va tanlov talablari to'g'risida e'lon berish;
- KSZ da KBXT subyektlarini joylashtirish bo'yicha tanlov o'tkazish;
- tanlovdan o'tgan KBXT subyektlari bilan davlat sherikchiligi asosida quriladigan binolar va xususiy sektor tomonidan quriladigan binolar bo'yicha kelishuv shartnomalarini tuzish;
- direksiya va KBXT subyektlari o'rtasida ijara shartnomasini tuzish.

KSZni barpo etish va rivojlantirish hududning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish strategiyasi, sanoatni rivojlantirish strategiyasiga mos holda amalga oshirilishi lozim.

XULOSA

Hozirgi dunyodagi o'zgarishlar sharoitida KSZlarni joylashtirish va boshqarish borasida quyidagilarni bajarishni maqsadga muvofiq deb hisoblaymiz:

- kichik sanoat zonalarining joylashuvi, ixtisoslashuvi, investitsiya loyihalarini amalga oshirishning aniq dasturi, davlat yordami hamda berilayotgan imtiyozlarning boshqa shakllarini ham ishlab chiqish;
- kichik sanoat zonalarini hududida zarur shart-sharoitlar yaratishning asosiy maqsadlaridan biri investorlarni jalb qilish, shu jumladan, transport infratuzilmasi, muhandislik infratuzilmasi, madaniy-jamoatchilik hamda ijtimoiy-maishiy obyektlar bilan ta'minlanganlik darajasini oshirish;
- kichik sanoat zonalarining boshqarish tizimini, shu jumladan, direksiyalar faoliyatini tashkil etishda yagona standartlarni belgilash, ko'rsatilayotgan xizmatlar ko'lamini oshirish, qolaversa, kichik sanoat zonalarini direksiyalarini tadbirkorlarga, shuningdek, xorijiy korxonalarga kelishilgan holda boshqaruvga berish orqali rivojlantirish;
- samarasiz foydalanilayotgan yer uchastkalarini qaytargan holda, kichik sanoat zonalarini ishtirokchilari bilan yerdan foydalanish shartnomalarini qayta ko'rib chiqish yoki qo'shimcha loyihalarni amalga oshirish hisobiga yerdan oqilona foydalanish uchun "yo'l xaritalari"ni yaratish;
- kichik sanoat zonalarining belgilangan muddatlarda investitsiya loyihalarini amalga oshirishni boshlamagan ishtirokchilari bilan kelishuvlarni bekor qilish hamda qisqa muddatlarda ishlab chiqarishni yo'lga qo'yishni hisobga olib, qoloq loyihalar bo'yicha tarmoq jadvallari ishlab chiqish.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Xajiyev B., Mamaraximov B., Sharipov Q. Iqtisodiyot nazariyasi UMK. 2020.
2. Ружанская Л. С., Якимов Е. А., Зубакина Д. А. Стратегический менеджмент. Учебное пособие. Екатеринбург Издательство Уральского университета, 2019.
3. Каплан Р. С. Сбалансированная система показателей. От стратегии к действию Олимп-Бизнес, 2021 г.
4. Abdurahmonov Q. X., Xolmo'minov Sh. R., Xayitov A. B. Personalni boshqarish. Darslik. 2021.
5. Salimov B. T., Salimov B. B. Kichik sanoat zonalarini barpo etish va rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy asoslarini takomillashtirish. Monografiya. – T.: Iqtisodiyot, 2020.

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2023. № 9

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.